

pure¹, despre climă, interpretarea rugăciunii *Tatăl nostru*, despre *Decalogul lui Moise*, un dialog satiric contra arhierilor, un imn la Adormirea Maicii Domnului, vreo 13 epistole, o „*Istorie a statului de Țarigrad*“ și un catalog cronologic al patriarhilor de Constantinopole pînă la Ieremia II-lea. E considerat ca cel mai cult și mai învățat grec din sec. XVI-lea.

Totuși avea unele păreri cu totul aștiintifice. Damaschin Studitul nu știa nimic de călătoria lui Magellan în jurul lumii, nici de descoperirea Americii. Credea că pămîntul este așezat pe apă, iar Ierusalimul stă pe cel mai înalt loc de pe glob². În schimb, știa multă istorie, teologie, literatură apocrifă, folclor și retorică. Acestea se oglindesc în opera de seamă *θησαυρός* care are un caracter medieval, compilatoriu și enciclopedic. Satisfăcea astfel setea de învățătură, turbura pe cititorii din Evul mediu prin părțile emoționante, prin eroismul de basm al sfinților, prin nădejdea tare într-o viață socială mai bună. Se citea ușor pentru că era scrisă în limba comună, vie, vorbită de popor. Astfel, cuvîntările lui Damaschin Studitul întăreau popoarele în lupta contra turcilor.

De aceea opera *θησαυρός* s-a bucurat de o răspîndire extraordinară. În neogrecă se cunosc peste 50 de ediții. S-a tradus și în turcă pentru grecii care vorbeau turcește, ca cei din Asia Mică, din orașul Cezareea Capadociei³. În lumea slavilor ortodocși se cunosc peste 200 de sbornice, cu cuvîntările lui Damaschin Studitul, care se întind pe cîteva secole. În cultura bulgară a dus la formarea curentului „damaschinilor“⁴. Se cunosc mai multe traduceri vechi, ca cea din Macedonia, efectuată între 1560–1580, apoi traduceri din Atos, din Mănăstirea Rila. Probabil că cea mai veche traducere a fost în slavona macedo-sîrbă cu unele elemente dialectale, caracteristice secolului XVI-lea⁵.

Opera „*Comoara*“ a circulat și la români, atît în originalul neogrec, cît și în slavonă. Pînă la contribuțiile noastre nu s-a știut că opera „*Comoara*“ a lui Damaschin Studitul constituie izvorul principal bizantin al *Cazaniei* lui Varlaam. Prin răspîndirea extraordinară a acestei *Cazanii*, Damaschin Studitul a pătruns adînc și în cultura română din secolele XVII–XVIII⁶.

Dar să vedem, în continuare, pe bază de texte paralele, cît de masiv s-a preluat din Damaschin Studitul în versiunea *Cazaniei* lui Varlaam și cît de exact și de creator a tradus învățatul nostru mitropolit, „cel tare în scripturi“.

Cele 36 de cuvîntări cite cuprinde opera „*Comoara*“ lui Damaschin Studitul se împart după conținut în *patru grupe*.⁷

În *prima grupă* se încadrează 21 de cuvîntări referitoare la viața lui Iisus și a fecioarei Maria. Unele sînt ținute la sărbătorile împărătești, altele

¹ S-a tipărit în 1643. E închinat lui Mihail Cantacuzino Seitanoglu. I. Trifonov, *op. cit.*, p. 11. Gecev St. A. *Kăm vâprosă za slavjanskija fiziolog*, Sofia, 1938.

² Trifonov I., *op. cit.*, p. 16 u. Alți cercetători îi atribuie numai nouă scrieri. P. Ilievski, *op. cit.*, p. 38.

³ Μεγάλη ελληνική εγκυκλοπαιδεία, VIII, p. 844.

⁴ P. A. Lavrov, *Damaskin Studit i sborniki ego imeni „Damaskiny v jugoslavjanskoj literaturi*. Odesa, 1889; Donka Petkanova-Toteva, *Damaskinite v bălgarskata literatura*, Sofia, 1965.

⁵ P. Ilievski, *Za makedonskiot prevod na Damaskinot și Za Strednogorskiot prevod na Damaskinot*, în „*Makedonski jazyk*“, Skoplje XI–XII, 1961, kn. 1–2, p. 38–45.

⁶ P. Olteanu, *Vechile Cazanii la români și slavi. II. Operele mitropolitului Varlaam în lumina izvoarelor bizantino-slave*. (în manuscris).

⁷ I. Trifonov, *op. cit.*, p. 17; Donka Petkanova-Toteva, *op. cit.*, p. 14 și nota.